

ŠPECIFICKÉ PORUCHY UČENIA

© CPPP a P Levoča, www.cpppple.sk

Druhy porúch

- *Dyslexia*
- *Dysgrafia*
- *Dysortografia*
- *Dyskalkúlia*

Dyslexia

Špecifická porucha čítania

Príčiny

- *Malé poškodenie mozgu (LMD)*
- *Hereditárna etiológia*
- *Hereditárno - encefalopatická skupina*
- *Neurotická etiológia*

Príznaky dyslexie

Oblasť čítania:

- Nepomer medzi zvládaním učiva v čítaní a v ostatných predmetoch
- Nepoznávanie písmen; nerozlišovanie tvarovo, zrkadlovo a zvukovo podobných písmen
- Ťažkosti pri prechode od slabikovania ku plynulému čítaniu, prehadzovanie poradia písmen, vynechávanie a pridávanie písmen, slabík
- Ťažkosti v analýze a syntéze slov
- Nerozlišovanie mäkkých a tvrdých slabík, krátkych a dlhých samohlások

Príznaky dyslexie

Oblasť sluchového vnímania:

- Narušená sluchová analýza, syntéza , fonematická diferenciácia
- Neschopnosť reprodukovať rytmické štruktúry
- Narušená sluchová pamäť

Príznaky dyslexie

Oblasť zrakového vnímania:

- Narušenie diferenciačných schopností
- Zlyhanie pri zachytávaní presného tvaru, postrehnutí rozdielov
- Zlyháva zraková pamäť

Príznaky v ďalších oblastiach:

- Artikulačná neobratnosť a špecifické asimilácie hlások
- Porušená funkcia motoriky hovoridiel, ruky
- Zlyhanie vizuomotorickej koordinácie
- Nedostatky v určovaní polohy, miesta, ťažkosti s určením pravej a ľavej strany
- Ťažkosti pri používaní základných pojmov času a priestoru

Príznaky v ďalších oblastiach:

- Výskyt neuróz - tiky, pomočovanie; somatické poruchy – nechutenstvo, bolesti brucha, ranné zvracanie; poruchy správania – záškoláctvo, agresivita
- Príznaky ĽMD – nepokoj, nápadná instabilita, nápadná pomalosť, zmeny nálad, impulzívne konanie, dyskoordinácia, zvýšená únavnosť, precitlivenosť, telesná neobratnosť, nerovnomerný vývin duševných funkcií

Terapia dyslexie

Všeobecné cvičenia:

- Metóda obťahovania
- Metóda farebných kociek
- Rozlišovanie tvrdých a mäkkých slabík
- Slabičné čítanie
- Nácvik rýchleho čítania
- Cvičenie očných pohybov
- Čítanie s okienkom
- Čítanie vo dvojici
- Odstraňovanie sykavkových asimilácií a artikulačnej neobratnosti
- Dĺžka samohlások a rytmus reči
- Metóda farebných písmen

Špecifické cvičenia pre jednotlivé oblasti

Zrakové vnímanie – rozpoznanie jemných rozdielov; analýza a syntéza tvarov; skladanie rozstrihaných obrázkov, dokresľovanie vzoru; odstraňovanie zámeny podobných tvarov písmen; precvičovanie rýchleho postrehu slabiky, slova; cvičenie očných pohybov, hry loto, pexeso.

Sluchové vnímanie – precvičovanie poznávania slabík v slove, vytlieskavanie, určovania poradia, schopnosť analýzy a syntézy slova, sluchové hádanky, diferenciačná schopnosť, nácvik rytmickej reprodukcie, cvičenie akustickej pozornosti, pesničky, riekanky, poznaj zvuk, hlas.

Špecifické cvičenia pre jednotlivé oblasti

Časopriestorová orientácia – nácvik pojmov hore, dole, vpredu, vzadu, manipulácia s predmetmi podľa miesta určenia; pravoľavá orientácia, ukazovanie vpravo, vľavo na seba a na druhej osobe; orientácia v čase .

Oblasť reči – cvičenie artikulačnej obratnosti, cvičenie pohyblivosti jazyka, výslovnosť ťažkých slov, slovných spojení a viet; dychové a prozodické cvičenia, odstraňovanie špecifickej asimilácie sykaviek.

Špecifické cvičenia pre jednotlivé oblasti

Oblasť jemnej motoriky – motorika hovoriacich, pohyblivosť jazyka; zrakovomotorická koordinácia ruka – oko, koordinácia pohybov.

Precvičovanie vlastného čítania – príprava ťažkých slov, sluchová analýza slov, syntéza slov formou hádaniek, čítanie slabík, čítanie s dieťaťom, kontrola porozumenia textu.

Dysgrafia

Špecifická porucha grafického prejavu, najmä písania

Príčiny

- *Vrodený, prípadne dedičný základ zníženej alebo nerozvinutej schopnosti*
- *Ľahká mozgová dysfunkcia*

Príznaky dysgrafie

- Písmo je ťažkopádne, neobratné, neusporiadané, neúhľadné, meravé a kŕčovité, celkovo ťažko čitateľné až nečitateľné
- Nedodržiavanie veľkosti a tvaru písmen, neistota ťahov, tlak na podložku, nedodržiavanie smeru, sklonu písma, preťahovanie, nedoťahovanie liniek
- Tvarové zámény, vynechávanie písmen, slabík, slov, deformovanie slov, zrkadlové písanie
- Písanie je buď veľmi pomalé, text nie je zachytený v celom svojom rozsahu alebo veľmi rýchle s mnohými vynechávkami a chybami z nepozornosti

Príklad písma dysgrafika

keď napríklad

Rišerka o myšlienke
ne prejde nikdy

v správe

s prírodnými podmienkami

so všetkými

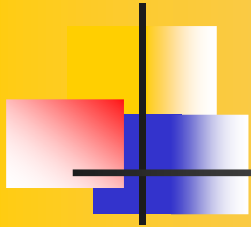
Duž s množstvom
7.8.2018

mládky

Terapia dysgrafie

- **Výučba elementárneho písania**
- **Uvoľňovacie cviky hrubej motoriky, obťahovanie veľkých grafických celkov v stoji, neskôr v sede s ceruzkou na A4 a nakoniec v zošite**
- **Uvoľňovanie ramena, lakťa a zápästia, rytmizácia vhodnou piesňou**
- **Precvičovanie jemnej motoriky, skladanie písmen z mozaiky, priraďovanie písaných tvarov písmen k tlačným; modelovanie písmen, navliekanie korálok**
- **Zapájať čo najviac zmyslov, dieťa hovorí, čo robí, čo píše**

Terapia dysgrafie

- Postupovať precvičovaním písmen, slabík k slovám a vetným celkom, písať krátko, ale často
- Kontrolovať len tie písmená a slová, ktoré považujeme za zvládnuté. Dieťa ich píše formou diktátu, so zavretými očami, prstom na lavici
- Vyhladávanie a spájanie čiarou rovnakých grafických tvarov a ich obťahovanie
- Správne držanie písacieho prostriedku
- Navodenie situácie, kedy dieťa chce písať samo

Dysortografia

Špecifická porucha pravopisu

Príčiny

- *Ľahká mozgová dysfunkcia*
- *Vrodené zníženie niektorých dispozícií*
- *Kombinované faktory*
- *Odchýlky v percepcii, motorike a reči*

Príznaky dysortografie

- **Nízka úroveň pravopisu vzhľadom na relatívne vysokú úroveň inteligencie**
- **Problémy v pravopisnej aj grafickej zložke prejavu**
- **Postihnutá je oblasť sluchovej percepcie – sluchová analýza, syntéza, fonematická diferenciácia**
- **Prítomná je špecifická chyba výslovnosti**

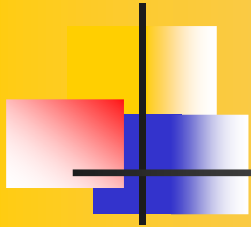
Príznaky dysortografie

- Najčastejšie príznaky: neistota v rozlišovaní tvarovo a zvukovo podobných písmen; prehadzovanie poradia písmen, slabík, slov; vynechávanie a pridávanie písmen, slabík, slov; nerozlišovanie tvrdých a mäkkých slabík; krátkych a dlhých samohlások; syntéza a analýza slov je nezvládnutá.
- Písomný prejav nezrozumiteľný; nechúť k písaniu.

Terapia dysortografie

- **Používajú sa terapeutické postupy ako pri dyslexii a dysgrafii, zamerané na nerozvinuté funkcie, ktoré sú príčinou poruchy.**
- **Rozlišovanie krátkych a dlhých samohlások, rozlišovanie mäkkých a tvrdých slabík, rozlišovanie sykaviek, vynechávanie, pridávanie písmen.**

Terapia dysortografie

- **Písanie diktátov: zmeniť spôsob opravy, upraviť náročné tempo , písať s premýšľaním; písať diktáty po príprave a len časť textu, hodnotiť informačne, známka je motivujúca.**
- **Pri nezvládnutí písania diktátu voliť iný druh samostatnej práce.**

Dyskalkúlia

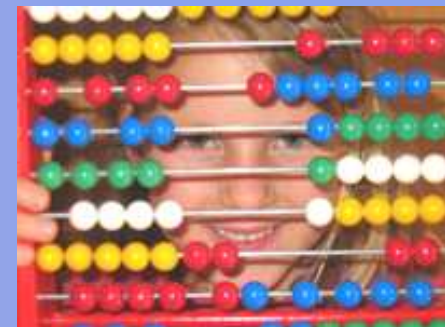
Špecifická porucha matematických schopností

Príčiny

- Hereditárny základ
- Endogénne a exogénne vplyvy
- Narušenie symbolicko – komunikatívnych funkcií, ku ktorým patria aj fatické funkcie (hovorená reč a písanie); múzické a kinesteticko – komunikačné funkcie

Príznaky dyskalkúlie

- Výrazne nízka úroveň matematickej manipulácie so skutočnými predmetmi, odhadovanie počtu, porovnávanie, triedenie podľa kritérií.
- Porucha slovného označovania množstva a počtu, operačných znakov a vôbec matematických úkonov; ťažkosti so slovným pomenovaním číselných radov; s chápaním pojmov o štyri – štyrikrát.

Príznaky dyskalkúlie

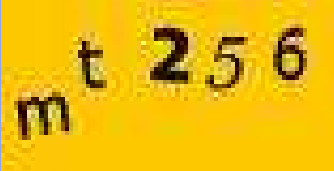
- **Porucha schopnosti čítať číslice, operačné znaky, viacmiestne čísla a čísla s nulami uprostred.**
- **Narušenie schopnosti písať len matematickú symboliku, nepresné a chybné umiestnenie číslic v priestore, primitívne obkresľovanie geometrických tvarov.**
- **Porucha v schopnosti vykonávať matematické operácie; zámenny, nahradzovanie zložitých operácií jednoduchšími.**

Príznaky dyskalkúlie

- Uchyľovanie sa k písomným výpočtom aj pri príkladoch ľahko riešiteľných spamäti; neujasnenosť významu pozičnej hodnoty číslic v čísle.
- Primitívne počítanie cez 10 a v obore do 100; namáhavá manipulácia s medzisúčtami.
- Porucha chápania matematických pojmov a vzťahov medzi nimi, zlyhávanie v slovných úlohách.

m t 256

Terapia dyskalkúlie

- Cvičenia a pomôcky podporujúce vzniknutie do pojmov veľkosť, tvar, dĺžka, radová číslovka.
- Cvičenia spájajúce konkrétne množstvo s číslovkou.
- Cvičenia na pochopenie čísla ako určitého súhrnu množstva.
- Metódy a cvičenia na pochopenie zachovania množstva pri zmenených vonkajších podmienkach.
- Metódy a cvičenia podporujúce chápanie a vykonávanie základných aritmetických operácií.
- Cvičenia zamerané na rozvoj zrakového vnímania.
- Cvičenia zamerané na rozvoj časopriestorovej orientácie.

Ďalšie prejavy špecifických porúch učenia

- *Poruchy reči*
- *Poruchy pozornosti*
- *Poruchy pravoľavej a priestorovej orientácie*
- *Poruchy sluchového vnímania a reprodukcie rytmu*
- *Poruchy zrakového vnímania*
- *Poruchy jemnej a hrubej motoriky*
- *Neverbálne poruchy učenia*
- *Poruchy správania*

Poruchy reči

Každá porucha reči má negatívny vplyv na sociálnu integráciu jedinca a môže nepriaznivo ovplyvňovať jeho duševný a spoločenský rozvoj, jeho výchovu a vzdelávanie. V našom prípade ide o tieto poruchy reči:

- *Oneskorený vývoj reči*
- *Chyby výslovnosti (dyslália)*
- *Poruchy zvuku reči*
- *Poruchy tempa reči*
- *Neurotické prejavy*
- *Mutizmus*
- *Centrálne poruchy reči*

Poruchy pozornosti

Dieťa sa sústreďí krátkodobo, nevydrží dlhšiu dobu ani pri činnosti, ktorá ho zaujíma. Horšie sa sústreďí v období, kedy je organizmus oslabený(choroba) a pri zvýšenom psychickom vypätí.

Poruchy pozornosti bez hyperaktivity (ADD)

Prejavy

- *Ľahká rozptýlenosť*
- *Problémy s počúvaním a plnením príkazov*
- *Problémy s udržaním pozornosti*
- *Problémy so sústredením sa na úlohu a jej dokončenie*
- *Nevyrovnaný pracovný výkon v škole*
- *Vypínanie pozornosti, zasnenosť, neporiadnosť, strácanie predmetov*
- *Nedostatočné študijné zručnosti*
- *Ťažkosti so samostatnou prácou*

Poruchy pozornosti s hyperaktivitou (ADHD)

Prejavy

- *Vysoká miera aktivity: dieťa sa vrtí, je v neustálom pohybe, padá zo stoličky, hrá sa s predmetmi, prechádza sa po triede, nedokáže zotrovať na jednom mieste*
- *Impulzivita a malé sebaovládanie: často niečo vyhrkne, nemôže sa dočkať, kým príde na rad, skáče do reči, vyrušuje, nadmerne hovorí, zapája sa do nebezpečných činností, pričom nezváži možné následky*
- *Problémy s prechodom na inú činnosť*
- *Agresívne správanie*
- *Sociálna nezrelosť*
- *Malá sebaúcta a značná frustrovanosť*

Neverbálne poruchy učenia

- Charakteristickou črtou sú problémy v priestorovej orientácii. Typickým prejavom je napr. neschopnosť zapojiť sa do loptových hier. Dieťa nevie, kde samo stojí, kde stoja druhí, nedokáže prihrať, pletie sa do cesty.
- Podobné problémy sú v sociálnej orientácii. Nedokáže odhadnúť postoj detí či dospelých, interpretovať výraz ich tváre, gest, afektívny prízvuk hlasu.

Neverbálne poruchy učenia

- Rýchlosť čítania býva priemerná so slabším porozumením, pamäť pre fakty a dátumy dosahuje výbornú úroveň. Príznačný je nedostatok zmyslu pre rytmus.
- Vývoj reči je dobrý, slovná zásoba nie je postihnutá. Používanie reči je však sociálne neprimerané. Takéto deti nerozumejú slovným hračkám, metaforám, uniká im vtip, nemajú zmysel pre humor.

Poruchy správania

Ak sa problémy s učením správne nepodchytiť, môžu negatívne ovplyvniť aj iné oblasti vývinu dieťaťa, ktoré sa prejavujú poruchami správania. Prejavuje sa upozorňovanie na seba, šaškovanie, časté sú neurotické prejavy, strach, napätie. Obranou býva reakcia: „Mne to nevadí.“ Tiež sa vyskytujú zlé návyky, záškoláctvo, agresivita a ďalšie.

Učitelia považujú tieto prejavy za negatívne rysy dieťaťa. Menej sa berie do úvahy, aké príčiny toto správanie vyvolali.